

ศิลปะวิจารณ์

จังหวัดพระนคร

กลโคลงวิวิธมาลี
พระนิพนธ์
สมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส

โรงพิมพ์ไท ถนนรองเมือง จังหวัดพระนคร
พิมพ์ พ. ศ. ๒๔๖๗

เลขห้อง ๓๔.

เลขหมู่ ก. ๒๒

เลขทะเบียน

NATIONAL LIBRARY OF THAILAND

31111005350250

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
ถนนสนามชัย จังหวัดพระนคร

โคลงวิวิธมาลี

กลอักษรสลับ

ผายธารพจน์ดำสนธุ์	ดำมอง มาตย์แฮ
เร้งเตรียบเร้งเตรียมริ	ตริวัน
ทกกิจทกกองท่า	กอบทัว สถานเฮย
แผกแบบพูนเบองพูน	เบียงมัน

หอธรรมแห่งที่ห้อง	ธรรมหน สติคย์แฮ
ทศมุขทนมณเฑียร	มาศไท้
ยอตสูงเยี่ยมสุริยยศ	สุรรคัยง ยงนา
เฉกมกุฏเชิงกงไช้	กองชม

มุขดีมีเดรัจฉาน	สุวรรณมวญ สฤษติญา
ระดัมระดมราย	คาสเรอง
กระเบองเค็ดอบแบบคด้ายกระบวน	ขดัมบาด เนตมนา
ย้ายเลศอย่างถ้วนเยอง	หตากยต

กตอักษรดัด

กระเบื้องถ้ายบรบทบ้าง	เถอกบรร เห่งเฮย
กุกกตเทียมกาญจน์	ทาบแก้ว
ไพจิตรพ่างจันทร์เพ็ญ	แจ่มผ่อง โปยมแฮ
แดพิริศแดพรวิธำ	พรวงถาน

พิดานพรรณดาษพน	แดงกาย บนพ้อ
เสาวภาคย์สพานธรร	พดร้าง
เตดาแต่งละตายเคิม	ได้ติด อรุไรฤา
จันเศศรจิตต์ฉ้วนจ้าง	เดชผจง

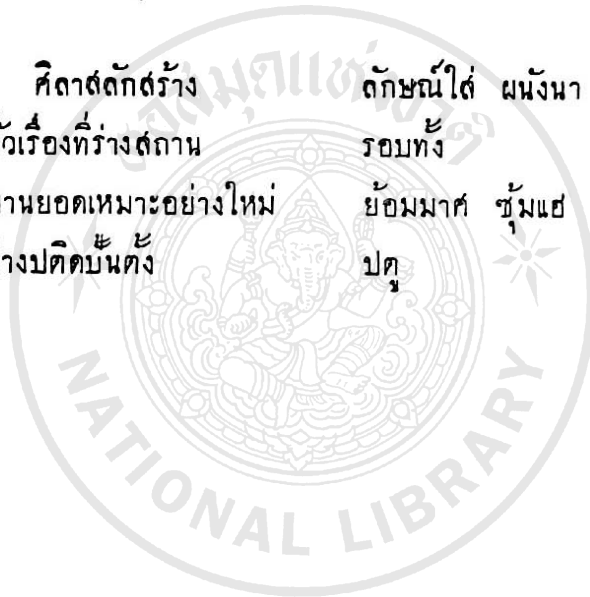
นัยภานอกภาคพน	ผนัง แปดเฮย
เหตียมแม่งหลากบงเหลือ	แบบแก้ว
ทาบศิดาที่ตายทั้ง	แหด่งทัว เริงนา
พิลาศพิศด้าแผ้ว	เถอมพรรณ

เขียนดินไธธบข้อ	ตั้งคี่ คิเฮย
โดยนพตำนานแดง	เนื่องด้าว
ผนังภาคในพี	นิจภาพ เทอญพ้อ
ครันที่ครบถ้วนอคร้าว	ทกควา

กถอักษรสดับ

หว่างสถานวางที่ไ้	ขรรณวาง ตุ่นา
กอบประคิษฐฤฎากาญจน์	ประคิษแก้ว
สัฎกัทรั้ฬพวงคั้รร	พิตุทช ภาคัยเอย
ไพโรจพรวงรังแพรว	หรวามพราย

คิตาสถกั้ร้ง	ถักษณั้ไ้ ผนังนา
ทัวเรื่งที่ร้งสถาน	รอมท้ง
มานยอตเหมาะอย่างใหม่	ยั้มมาศ ชั้มแฮ
ต้างปติคิบนันตง	ปตุ

กลกัณรเก็บบัว

เซ็ดหน้าบานหน้าวาด	วิจิตร อุไรฤา
แทดยแบกแท่นแบกพบ	เบี่ยงถ้ำ
ทูนเทพรูปเทพสถิตย	ท่ายเทิด ชรรค์เฮย
มุขนอกมุขหน้าห้อง	แห่งละตอง

ผนังหนึ่งต่างผนังข้าง	เขตรอก ห้องเฮย
ห้องถัดที่ถัดรอง	เรขธำรง
มีเต้าหนึ่งเต้าเพนท	พนักรู ประกอบนา
ชาวเคลือบขาวกระเบื้องข้าง	เขตรกัน

ชั้นตดช่องตดด้าน	โดยดี รอบฤา
มอฒจันทกิงจันท	แจกชั้น
มมย่อดามย่อด	ทวาทศ ไม่เฮย
ทวแห่งทวดานน	หนึ่งปาน

กถกนิรเกบับัว

แปดรูปจันรูปตง ตามพต ถึงซ้แซ
ยื่นอยู่ตถิตยอยู่ตถาน ถิ่นถ้วน
ตองฝ้ายฟากฝ้ายบน เบองเขตร ช้างนา
กระเบ้องภาพกระเบ้องถ้วน เดห์ตมาน

กระแพงห้อมแห่งห้อมแห่ง ถานรอบ หอเฮย
ชาบปรุเคด็อบปรุกระบาท แบบถ้อม
โตหินภาพหินกอบ เกะยชด เต้าแซ
ทกย๋อทกค้ำถ้อม โอบกัน

ในพนยชดพนมุก มวญตต ชันนา
คิถาถาดถายถาดตวร ตบถ้วน
ถานชันตคชันหมค มีอ้าง มกรเฮย
เฉอปลุกเฉอตงถ้วน ทวเรียง

ชันต้างชาตต่างถ้อม หถันหน ต้าแซ
เปนเหลียมแปดเหลียมเฉียง ช้วนไซ้
คิถาใหญ่แผ่นใหญ่ถกถ
เชียวชาติเชียวตั้นได้ กอปลาช รอมนา
 ตวรตวรพ

กตกรแก้ว

ศาสตร์เจตต์ยงต์คัว โดยทศ สัตยา
 กระเบื้องเคลือบขาวเคลือบพรรณ ภาควัฒ
 มงต์ทอหมตทอประกิ กอปกทก หตังเฮย
 ชาคตาชาคตวัณพน พิตาน

๕ ๕
 ต่พานพนแดงพันทาบ ทองถาย แบบนา
 อย่างแย่งกนกแย่งกาญจน์ ก่องพั้น
 ผนังทัวแห่งทัวรบาย บรรเจิด ภาพเฮย
 รามเกียรติ์รามตันอ่าง ขวดตาร

ทองดีทองดีตาน	แดนคำ	ดาแย
ตอแห้งเล้งแห้งสถาน	ทิศดาว	
ฝ่ายบุรพภาคบุรพา	ผจงเวธ	เรื่องฤา
นรายนเรือนนรายนจางทอง	ทศปาง	

หลังได้ศึกษาได้ร่าง	เรื่องกล ด้ตรีเฮย
บรรณวิศักรัตนา	วาดได้
หลังตกทศตกหน	แห่งสถุนติ ภาพฤ
เรื่องเหลียมเรื่องแต้มได้	สืบตอง

กถกนิรเก็บบัว

หัตถ์ทิศฝ่ายทิศข้าง	อุดร ด้านเขย
ทิพย์ภัทรหงภัทรของ	พวกด้าว
แดนเมืองมัวเมืองมอญ	มวญเขตร เขานา
ตามเผ่าตามพ้องจ้าว	จบแขวง

อื่นเรื่องอีกเรื่องสร้าง	ตั้งกรานต์ ด้วยแฮ
ตองต๊อบวักต๊อบแต่ง	คันท้วน
เชิงผนังภาคผนังศาล	ตบตี ศาลเฮย
ลายเดชลายต้วนต้น	ตวัพิศตา

NATIONAL LIBRARY

ท้องสนามหลวง
หน้าวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์
ถนนหน้าพระธาตุ จังหวัดพระนคร

กลวัพันหลัก

ติดศิลาจากฤกษ์	คำโคลง ไร่ไธย
โคลงบอกเรื่องเตชา	คัตแจ้ง
แจ้งอรรณวจนตรวโง	ลักษณะทก หตังแฮ
ทกแห่งทว्हองแสร้าง	ด้ามประกต

ประกตประกัจแก้ว	กระแพงดักดี เณตียงเฮย
ดักดตรกระเบองปรยต	ยังถ้วน
ถ้วนเค็ด็อบประกอบมูมจัต	แจ้งรดับ ค่อนนา
รดับทว्हองท้างถ้วน	ถ้องถถาน

ถถานพันประษานคัมชน	ช้องแหตัง เณตียงฤ
แหตังถาคินิดปาต่าน	ถบค้าว
ค้าวตาษขนาดเต็กแตง	คกทก หตังแฮ
ทกทว्हองค้อคร้าวสร้าง	เต็จสรัก

กถวัพันหลัก

ตวรคปุตถักัด้าน	โดยเฉตียง มุมนา
เฉตียงตระตองบวรตาย	หตากถวัน
ถวันบานทวารรเบียง	รบายแมก ตายเฮย
แมกบรูปฝัษชรวันถวัน	เกศยต

ยตเฉตียงภายนอกค้าว	แดนหตั้ง แถพ่อ
หตั้งก่อกระแพงประกตกรวม	กระเบอง
กระเบองปรุเคต็อบชาวตวัน	ตรุดำบ ถันแฮ
ถำบทวทกค้ำนเวอง	หว่ามงาม

งามเต้าแห่งเมตไช้	ชวงอัม จันท์เฮย
อัมจันท์พิจิตรตาม	แต่งธร้าง
ธร้างคุฬพิหารถักัด	ก่อคค มุมนแฮ
คคถัมมุมน้ำมันอ้าง	ออกกถก

กถกคิตผาแผ่นถวัน	ถักษณโคตง แถฤา
โคตงสุภาตติยต	เยียงไฉ
ไฉหตั้งภาคณังโรง	เวียงถี่ ค้านนา
ถี่แห่งถศนัันไฉ	เช้นรเมียต

กตวัพันหลัก

รเมียดชาตในเหลี่ยมข้าง	เขตรทิศ น้อยนา
ทิศสี่ทิศาแทนแต่ถักร	ท่านตั้ง
ตั้งศิลาอย่างวางสถิตย	ที่ย่อ มุมเขย
ย่อสี่ได้ไม้ทั้ง	ท่วกระถาง

กระถางตั้งปลูกแต่ให้	ถ้วนจำ ปานา
จำแนกสี่มุมวาง	หว่างไว้
ไว้แทนกระถางทำ	ท่วสี่ หนเขย
สี่แทนกระถางถ้วนไซ	เช่นกัน

กันกันกระแพงตั้งกัตตัน	แดนสถาน ดินา
สถานกระทังศาตาทัน	ที่ข้าง
ข้างสองช่องกลางทวาร	หว่างแห่ง กระแพงเขย
กระแพงฉลักผอจตั้งสร้าง	ได้เรียง

เรียงตัวบังขอจแกดั่ง	กตั้งหิน ดินเขย
หินแห่งกัมโพชเพียง	ภาพบัน
บันปนและมุดดิน	ดเอก นินนา
เอกตงเทียบผนทง	ท่วสถาน

กถวัพันหลัก

สถานบนตีมาเรียบไว้	หว่างแหะ ช่งแฮ
แหะไต้ประทีปนิจกาด	กอบสร้าง
สร้างสรรคคีตาแกะ	การฉลัก แดฟ้อ
ฉลักฉะบัดดักข้าง	เขตรแคว้น สระบุรี

กลข้างประธานา

เต้าโตศึดาบั๊กชั้น	เขตรัดกล กระแพงเฮย
เขื่อนตักปราคาวีถ์	ที่ไว้
ทกหว่างเพ้อจรดล	โดยหว่าง นันนา
เดินแวดเวียนให้ถ้วน	ทัวแดน

ทองแดงแผ่นปรุบ้อง	ปกใบ ตีมาเฮย
บีดแบ่งแห่นอคน	เนื่องแพรว
นอกพรายพรางขจ่างไฟ	เฟื่องต่อง สว่างแฮ
ไฟส่องแสงแผ้วเพียง	ผ่องจันทร์

ไฟจิตรพิศดชน	ชาตา คำน่า
ช่วงต่างอีกหัตถ์นักรค์	ดีเหล่า
เศลาดาดตาชดา	แดงแผ่น ไหญ่พ้อ
โดยภาคต่องข้างเข้า	เขตรัดถ่าน

กตข้างประธานงา

เคียงสถิตยทิศทั้งสี่	ศาตา แดฤา
สี่เหลี่ยมกันปราการ	ก่อดั้ม
แกะลายฉลุพื้นผา	แผ่นประกอบ อิกเขย
ปรากฏกระแพงห้อมชั้น	ช่องทวา

ช่องทวารด้ามซุ้มยอด	อย่างกัน สี่ฤา
ยดเกิดภิมย์ไธภา	ภาศยตัน
เพ่งแลช่องยรรยง	ยังฟาก ปรศัแ
อยู่ฝ่ายขวาซ้ายพัน	พิศทมอ

ภาพถมัตมารทงคู่	คทา กุมเขย
คือเทตย์ไทยอยศ	ยังอ้าง
ยดองค์ก็ออกรอ	ฮานูภาพ นาว่อ
ในภพพันสร้างเตียน	ศักราม

ตองรูปยืนอยู่ข้าง	แค่ปตุ ละตหนา
เป็นค่างนายทวารควม	คู่เฝ้า
คุ้มฝากอยู่วังคู	ตำแหน่ง ทวารฤา
โดยนับแปดผู้เข้า	ควมประมาณ

กตข้างประธานงา

คิดประมวญอสูรหล่อด้วย ดินบุกลง กตฤา
โดยแบบดำเรื่งการ กอปได้
กิจเลขรจิตบานบัง เมิกมิต ทวารเฮ
บานแปดประคู้ให้แค้น แต่งผจง

ไพจิตรพิลาศถ้ำ ดายเต ลาเฮย
ถ้วนแต่อาวูชย แ่งหมื่น
อย่างใหม่บุเรญา รังจิต ใจนา
เรื่งข้างดำดกขร้องชน คามเควือ

ของเควือของเบองประคืบตัว แคนใน ทวารเฮย
ตำแหน่งเหนือใต้สถาน ถินข้าง
ที่เควือางคิตามี่ แมกปลุก ใจนา
ไม้แปดกตะคู้แต่รังสร้าง ได้เคยง

ตองข้างกระถางใต้ถ้วน ทกหน ทวารฤา
ทัวแห่งแปดแมกเรื่ง เรขคัง
รายต่างดักการถกถ กอปผเจิด ใจเฮย
พิจิตรพิศถ้วนทัง ทิศจุต

กถาข้างประธานา

ทำจบจ้งหวัดค้าว	แคนพา เที่ยรแฮ
โดยภาคแปดเหลี่ยมมูรณ	แบบใช้
บูชาศิดาเตา	ใส่คิต โคมนา
ตั้งเคิบขนาดเตียวไต้	ตั้งนั บักมูม

เปนเม็ดเตาสบเทียน	ทกตต มูมนา
ถ้วนเหลี่ยมซุดหลุมเตา	ตั้งบตั้ง
เตาคิตแห่งโคมหมด	มีแปด แดพ้อ
มาปักแวดล้อมทั้ง	ทวได้ถัยร

NATIONAL LIBRARY

วัดสุทัศน์เทพวราราม
ถนนบำรุงเมือง จังหวัดพระนคร

กลอนาถบริพัณฑ์

คำบดหนแห่งห้อง	หอธรรม นันแด
หอเทศน์สถานการเปรียญ	แรกสร้าง
แรกไต้ชานสวรรค์	ตบทั่ว พันพ่อ
ตบที่ชำระรวมต่าง	มตะบุรพ
มตะเบ้องภาคพันต่าง	ด้องกุน มินา
ด้องที่ปฏิกูตถม	ทั่วดาว
ทั่วแดนดาสอิฐหนน	เนื่องรบ หินเฮย
รดินคอกว่าถวน	ลาดผา
ลาดพันคีตาเขตรเบ้อง	บุเรศดพ บุรพา
บุราณเรื่องตมญาคิรินทร์	เวียกอ้าง
เวียกออกชื่อตมเภาจบ	จังหวัด ตยามนา
จังหวัดมุขข้างทง	ที่ประธาน

กตนาควิพันธุ์

ประเทศเส้าก่อนไม้	มีแก่น บักแซ
มีเก้ากออิฐผ้าน	สอบอ้อม
สอบโอบอิฐผ้าน	ภาคดี เต็มหนา
ภาคดีบั้งหินห้อม	แห่งด้าว ศุโขไทย

โซเท้าทามทัวทั้ง	ทกเชิง เต้าหนา
ทกช่อต่างในประฐาน	ที่สร้าง
ที่เส้าคู้หนึ่งเถถึง	ลักษณะบอก ความแซ
ลักษณะแบบกระโถงอย่างถ้วน	เลขศิลา

เลขตักประกิจคิตตั้ง	ตามเต้า สองเฮย
ตามตั้งซึ่งรจนา	หนึ่งน
หนึ่งโนที่ตำเนา	แนวฝ้าย ผันนา
แนวฟากยกพนชน	ช่อชไม

ชรเมียงเรียงลาดพน	พนผา ถายเฮย
พนผ่นเด็กไพรู	เรียบต้ออัน
เรียบต้ออาดาคันตั้งขีคิตา	แตเลิศ แต้วพ้อ
แตเลื่อมต้อด้านพร้อม	เพริกพรรณ

กณาคบวิพันธุ์

เพรีศกายพิให้ค่อ	เดิมพา ไถเฮย
เดิมพะเจดียงเรียงวัน	รอบห้อม
รอบหอแห่งเทศนา	เนื่องเนก เสาแป
เนื่องเนื่องรายล้อมสร้าง	เสร็จผจง

เสร็จพิจิตรตาขันธ์	ผาต บรูญา
ผาตคันทอศักต	ตาดกวน
ตาดทอที่รชาติ	แดนด่าง เจริญเฮย
แดนเดียนแดตวนพัน	ภาคคีตา

ภาคสูงตาดกระเบอง	บรรจง มุงแป
บรรเจิดเคดือบเขี้ยวทา	ทวดา
ทวดแห่งรักทองตง	ได้สมบัติ สพานนา
ได้ซ่อมพิตานชาแมน	ใหม่ผจง

ใหม่พิจิตรประคุดต่างขั้ม	ซ่อมทาบ ทองเฮย
ซ่อมทอพิหารคงเก่า	กอบสร้าง
กอบชาตฤภาคต่อ	สองที่ มุขนา
สองทิศทำนให้จ้าง	จ่ายรบาย

กถาฉบับพิมพ์

รูปเบ็ของมุขคกนั	นรก เร็องฤา
นเรศร์ไว้หับรรตาย	เดชแจ้ง
เดชแจกเร็องยอยก	อย่างเปต กถาเฮย
อย่างเม็ตโลกแต่ร้งแต่้ม	ค่อบรพ

ค่อบรรายเร็องร	รายขรร กถาเฮย
รายอักษรบ้นทต	ถัถวน
ถัถอยนตถัถรรค	เต้าวเตช คีถานา
เต้าวถัถษณัประคับเต้าถ้วน	ถัถแจ้ง แต่ตงคความ

NATIONAL LIBRARY

กลศรอบจักรวาล

กำแพงแก้วมุนี	แนวกำ แพงนา
กระเบื้องปรุเค็ดือบด่อนตาม	ดาษกระเบื้อง
ที่ทางจะดำเนิน	ในที มุขฤ
เกยก้อยย่อนเยือง	เยียงเกย

อัมจันท์ด้ามด้านก่อ	เกยอัม จันท์นา
ชนดคณเดยลง	ด่างชน
เม็ดเฝ้าฝ่ายปรัศโต	ต่างเม็ด ต่งแฮ
กลทศวิหารนเกอ	กอบลกถ

ด้ามชนหินประทับเกยว	กอบด้าม ชนนา
หน้าอัมจันท์หันทะโท	ทีหน้า
ทิศตกและออกพตาม	เพตงทิศ เทวฤ
แต่งข่างดีเกยวจำ	แจ่มแต่ง

กลศรอนจ้กรวพ

พิหารน้อยเต็มแรกด้ร้าง	ตองพิหาร แดเฮย
เบองก่อนร้กระแพงตาม	แต่เบอง
บัตราชเริ่มงานริ	รือตระบัต ก่อฤา
เรียงเรองกระแพงชนเียง	เียงเรียง

หลังคาตมูทง	โทหลัง มุงแฮ
กระเบองเคลือบเหลืองเพียงมุง	มาค้กระเบอง
มูหน้าอุยวัง	เวชมู พหิเฮย
คี่ตาตภาคพินเวอง	เรียบคี่ตา

ผาศุไซไทยทั่วถ้วน	ตาตผา ด้นแฮ
พินมูหน้าไถภา	เพียบพิน
เคลือบปรุกระบาตรดา	รตบ้เคลือบ เหลืองเฮย
กระแพงรตนมูเพียงอน	ชวดกระแพง

อัมจันท์ถึงห้เมดด้ร้าง	เต้าอัม จันท์เฮย
ไว้เช่นพิหารคดแจ้ง	จัดไว้
รอบประธานที่ร้ศักดิ์	ก่อรอบ ผนังนา
ประตุต่างอุไรให้แต้ม	ต่างประตุ

ถอดรบบจักรวาล

ลายบนเป็นขุมกระจก	แจกลาย เด็ดแซ
บนทกประตูต่างค	เด่นบน
ปิดทองเซ็ดหน้าพราย	เพร็ดบิต บานเฮย
บานฉลุพฤษทงน	นอกบาน

ภายในพุทธรูปไว้	หว่างภายในนา
ตั้งแท่นก่อฐานหนึ่ง	นั่งตง
ฝ่ายหลังพระพุทธรูป	ก่อฝ่าย หลังแซ
ทำที่ประจักษ์พร้อม	พระธรรม

ภาพจันตฤทัยม้า	มีภาพ ดองเฮย
ไว้แท่นหินรองประจำ	จัดไว้
ขจิตหินชาติเขี้ยวขวาน	เนาขจิต ไวนา
ต้องฝากอัมรินทร์ไซ	เช่นตง โตตอง

เหมือนกันพิหารคู่สร้าง	ดรรพเหมือน ดั้นแซ
ถ้วนตมตมทั้งผอง	ภาคถ้วน
แห่งเดิมระฆังเรือน	แรกแห่ง หอแซ
บรรเจิดกระเบองถ้วนถ้วน	หตากบรพ

กถกรอนจักรวาล

กระแวงแก้วรดับกระเบองปรุ ปรังกระแวง พินนา
ถ้วนเลื่อมเหลืองพรรณพิศ ภาคถ้วน
ที่มมย่อเม็ดแต่ง โดยที่ ย่อถา
ทำสิบสองไมถ้วน ทัวทำ

บนเส้ากระบี่นั่งตั้ง คิตบน เสาหนา
ไว้ที่เส้ากำแพง ภาพไว้
รูปพานเรศรั้งกต แะรูป แถถา
คิตาชาติเขี้ยวใช้ถัน ถับคิตา
เส้าคิตากระบี่อยู่เบอง บนเส้า ถองแฮ
ตงคอปดถึงขมา ภาพตง
ปักกันที่ถำเนา เฝือกปัก เริงเฮย
เชิงแห่งพลถึงขมทง ทัวซ้าย ขวาเชิง

กลก้านต่อดอก

หอรระฆังทรงสร้างใหม่	เหมือนเรือน แรกฤา
ในอุตรถานเถลิง	หล่นนั้น
การประดับสรพัสสรพเส่มือน	มีที่ เพรงพ่อ
สถานสถิตย้นอกชั้นหัน	แห่งกระแพง
เดิมสพงอยู่แค่ตัว	ด้านการ เบรียญฤา
กนกก่อปรากการแปลง	เปลี่ยนเพี้ยน
ศิขรินทรทวักถิ่นสถาน	สถิตยชจิต ใจน้ำ
ในนอกสระเตยรแท้	ทม
ตกล่วงตงคอบ้อง	บรรพมต สระแ
แดงพิดานต์เรือง	หว่ามข้าม
ถายเตตระเจียรญ	เรขเดช เหมเฮย
เครือฝรังอย่างสยามห้าม	ท่อนให้ รคนปน

กถากำหนดออก

เขียนหนังสือห้างสิบ	ตามตาม แผนนา
พิณดาษศิลาหนเวียง	แวนแคว้น
ศุโขไทยท่านแกดงนาม	เนื่องเนื่อง นานพ่อ
รเบียงนอกทแม่นพน	เพ่งเต็ง

กระแพงด้ายบัวก่อด้อม	แหต่งแห่ง ด้ระแ
หว่างตรกระเบืองปรุเตบง	บ้ายย้าย
เขี้ยวเคดือบเหตือบเดอมแต่ง	คิตประภิจ รอบฤ
มุ่มดีตถานเดยวท่าย	ทรี

ภาพพานร่งตง	ต่างวาง เม็ดนา
ถ้วนคิตาเขี้ยวดี	ไล่ไ้
ปถายเต่าต้มุมพาง	พิศชนิด เดียวพ่อ
ทวารแห่งกระแพงให้ตง	แต่งแปลง

ตามประตูก่อซุ้มคุด	ดั่งหัด คาแ
แห่งคิกฝรังฤาหนง	แน่แท้
บานทวารวาดเตดง	ถลายจ่าย วิจิตนา
ถ้วนรูปฝรังแตง	อยู่ประต

กลก้านต่อคอก

ตะคุ้เขียนถ้วนตักถัย
ทวารทศไต้เห็นอตุ
โตจันตักปาสาณ
ข้างตะคุ้ทั้งสี่

ตถานทวาร ถ้ามเฮย
ตังตัง
ตังซัง พหิเฮ
ตัม

แต่ประคตศคกแต่ร้าง
ถ้วนชาติหินตัม
บนพันตคถันไคร
ตองฟากทวารย้ายเฮย

ไต้ชุกัย แทนญา
เฮองเบอง
เตรียมเทียบ ตะแทนนา
อย่างปาง

เห็นอหอยไครท้านตร้าง
ใหม่อิกฟ้างภพอินทร์
มิดถ้วนต้วน
ปลุกแมกแปลกไม้หัด้า

ถ้วนควร ชมเฮย
อ้าฟ้า
ศุขตัมก นาพ้อ
แหตังแตตง

เมอหนึ่งหลายเฮนย้าย
ตองตะถ้ามพรวณแปลง
ตักจันหนึ่งตักถถถถถ
แดงพิคานถ้วนเทयर

ยตมถ ต่างเฮ
เบตยนเพยน
ตักถัยทศ ออกเฮย
ถันตักถ

กล้านค่อคอก

เครือจันจางเจ็กแต้ม	ติตรจิต อุไรฤา
ผนังวาดตามกักรบิต	บายย้าย
เรื่องจันรปจันพิศ	แมกแยก เยี่ยงพ้อ
แปดกฝรั่งห่อนค้ายเยือง	อย่างปาว

ดาษพันหินเช่นไต้	ตักทัก สัพังนา
กระแพงก๋อถ่ายบัจฉาง	หว่างว้าง
กระเบืองปรุเคลือบเหลืองตรัก	ตรุประจุ ช้องเฮย
เรียงรอบต๋วนตรห้าย	ตรห้าย เหลืองแด

กลโตนันท

ประคุดามแห่งแตรัง	สฤณดิกข์ ชุ่มนา
ทรงคักจันแปรแซ	เช่นไ้
หลังคากักก่อสอ	สมทรวด เก่งเฮย
รูปถันถันให้ไ้	เลขบาน

ลายเตลาคะคู้	ตำสรวพ์ ไภยญา
ทกทัวไบดาตทวาร	วาด้าง
นอกประคุดาพถันถัน	ทศฝ้าย ปรักแซ
ศิลาถถถถถถถถถ	คู้เนา

แต่ประคุดกแต่งแตรัง	ไ้คี่รี แดญา
บนถันถันถันเขาเพรา	พวังถ้าง
สอองฟากถันคี่รีมี	เหมือนตัง นันนา
สอวนและสรวพ์ถ้างถ้าง	คู้ถัน

เต้ามุมกระแพงไ้ไ้	ชาติชลา บีกเฮย
หินถถถถถถถถถ	ถ้าง
ถ้ามุมรูปชลาศิลา	หลากประหลาด แดพ้อ
ต่างเมตเต้าถ้าง	ร้ตแปลง

กตโศกนันท

ทิศเหนือขยายย่านด้าน	แดนใหม่ เพิ่มนา
นเรศวรเริ่มก่อกระแพงแดง	ด้นนั้น
พุทธไธยาศน์ใหญ่ไฉ่	ดมที่ ถานเฮย
ก่ออิฐปูนปั้นหัน	แห่งสถาน

วัดยาวเด่นไต้ไฉ่	เศษด้าม วาแซ
ก่อพระมหาวิหารมาน	มุขสร้าง
ดอมพระระยงามตาม	แต่ที่ นันนา
อย่างโบสถ์โปรดสร้างช้าง	อาจัน

มุงกระเบื้องมุงชราดำ	เค็ดือบดี ขาบเฮย
ถมขดามชั้นสระค	เสร็จไฉ่
ดาศพันทอห่ม	หมदनอก ในนา
หินชาติแดงให้ใช้	ช่วงถาน

ศิลาเขาเขตรแฉ่นแคว้น	แขวงราช บุรีฤา
เพ็ชรบุรีสถานปาน	ไปเพี้ยน
ชาดารดับดาศลาด	หลายหมื่น แผ่นพ่อ
เต็มตระหลอดเทยรเทยร	เทพผจง

กลใดเด่นหาง

ให้รักใคร่เบื่องเนือง
แห่งราชบริพารคหรง
ในนิเวศน์เกษมกุฎยอุท
ชนชก้วยมั่งอั่ง

เนาอุท ยานแฮ
สถิตดีสร้าง
ยายศ ยิ่งฤ
อาจไหว

ต้องด้ามดีร้อยค้อย
พันหนึ่งจึ่งไหวไคต
มาก่อก็มากหาดาก
ตามทีถานต้างสร้าง

เข็นตาก ถานพ้อ
เค็ดอนบั้ง
หาดายแห่ง หนนา
ตบถถาน

ชั้นในนับได้ไ้
รายรอบรเบียงด้านถาน
ชั้นนอกนับกำหนดหมด
ถวิระพฤศห้อมพร้อม

ต้องทศ ตรีฤ
ถอบถ้อม
มีณะ พนมนา
พวังไคต

บนเขาให้ไ้ไ้ไ้
เชิงก็ปดุกไม้ไ้
สถูปเต่าต่างพรรณสรพ
จันอย่างปักดั่งทั้ง

หาดายพรรณ พฤกษพ้อ
แวดตัง
ไ้ไ้เวีย โคมเฮย
ทกคิริน

กตโศกเล่ห์หาง

กระเบื้องถ้วยทำบางต่าง	ต่างชาติ หลายแฮ
ดาวฤกษ์ติดด้วยหินนิล	เนกสร้าง
รูปจันจุฑาบทประหลาด	ดาวเจ็ก ภาพพ่อ
รายรอบคิริบั้งช้าง	เขตรบน

ถ้วนฉกคิตาแต่งแก้ง	เกดผจง จันเขย
หินชาติเขี้ยวกถยถ	เยี่ยงบั้น
ทกเขาจูงบงยง	อย่างขึง ขจิตนา
๖๕ ๖๕ ๖๕ ๖๕	แห่งกถาย
ทวณครนหนน	

๖๕ ๖๕ ๖๕ ๖๕	พินาร ออกเขย
แต่ครีทิตานผ่าน	ชาติโพ้น
มีรูปตองนายชาย	เขรชด สุราฤ
นักเฒ่าเผ่าพาดซาน	นอกแคว้น แดนเดียม
ชาวมังกถ่าโน้นโน้น	

เขาน่าพินารผ่านค้ำ	แดนอัส ฐงค์เขย
๖๕ ๖๕ ๖๕ ๖๕	ถิ่นก
มดกจันเขียมเทียม	
คิวดึงฉกถกถกจัด	แจ่งแต่ง คิตาแฮ
๖๕ ๖๕ ๖๕ ๖๕	ชาติไต้ย
ปักแห่งไศถนฐ	

กตโศกเดินทาง

หนึ่งตานนอกถันชั้น	ใช้แทน หินเสีย
ต่างขนาดน้อยใหญ่โต	ทำนด้าง
ตำแหน่งแห่งแท่นแผ่น	ผาแปด หนแด
กรงเหล็กหลายด้างข้าง	แค่รเบียบ

เจดีย์อันท่งนี้	นอนระ กายฤ
ไฉนนักโทษเคียงเรียง	เรียบไว้
ผู้ถมเซพระปะ	เปนอาที่ โทษเสีย
ประทุษฐทั่วมิได้	ได้จริง

เจ้าศิลาณตักเวียงเบือง	บทกฏ บักแ
เปนดาดนตรงตรงวัง	เรขด้าง
ผาแผ่นตึชตึรศัพจน์	พากย์สุภาพ โศกนา
ติดกับเจ้าข้างข้าง	ออกความ

ให้ปลูกหลายให้ได้	ดบผา กระถางแ
รายทั่วอารามงาม	งอกด้าง
ของคตมูศาตา	แหด้งรอบ รายฤ
อันอันที่บางบาง	แบบหลาย

กลโตนันทาง

ทวารกระแพงวัดทัก	เก่าเต รัชแซ
ทรงยอดประดับลายพราย	เพร็คส์ร้าง
กระเบื้องถ้วยดีกระเท่เซร	ซุ้มยอด กลางนา
กระเบื้องเคลือบเก่าข้างข้าง	บุบราน

ให้หรือเก่าถิ่นถิ่น	ตามประศุ เคิมเฮย
โศภคท้าวทวารประมาณ	ใหม่ถ้วน
ทรงยอดมกุฎดพบ	แบบยัง เก่าแฮ
กระเบื้องประดับถ้วยถ้วนถ้วน	ทกทวาร

ใหญ่สูงงามตระหง่านด้าน	โดยทิศ สีน้า
กว้างเท่ากันประมาณปาน	ไม้ย้าย
พิดานคำแบบมีตวิจิตร	แจกแย่ง ถายฤ
รงวาดฉาดถ้ายคล้าย	เคลือบสุวรรณ

บานทวารวาดต่างข้าง	เขตรนคร จันนา
ลายเดชน้ำมันสัตว์	ถับถ้วน
เคลือบผู้ศักดิ์ศรีสถอน	สถับหลาก หลายแฮ
ปั้นใหญ่อย่างถ้วนถ้วน	ถ่างรบาย

กลโคถ่นหาง

ประคุดระตองคู้รู่	รายตีนาศ ฆนาตฤา
หตังแห่งบานบรรายตาย	เล่ห้ไห่
รูปอตุรจตุบาทประหลาด	หลายเผ่า แลพอ
ปุนประกอบไม้ไผ่	ไถ่แทน

ตักคิยฐานยืนซ้ายฝ่าย	ฝากขวา ประคุดเฮย
ชำรุดทัวแทนแดน	คิ่นร้าง
เร่รือทกทวาร	วังเวง ใหม่ฤา
รูปถันถันต้างสร้าง	ไถ่ถนอง

ตุงแปดศอกใหญ่ไผ่	ตมควร กัณหา
ผาแทนฐานรองตอง	ตัมขันธ์
ทวดคิงขประมวณมวณ	มากรูป หินเฮย
เขี้ยวชาติตาดกหม่นหม่น	มอบไต

พาเหียรบั๊กกันชน	เขื่อนเต่า เม็ดแะ
ถ้วนคิลาไถ่ไถ่	แวดห้อม
ครบยี่ตัมเตาเนา	หนึ่งแห่ง ทวารเฮย
โศภคทวารพร้อมถ้อม	แห่ถ่หลาย

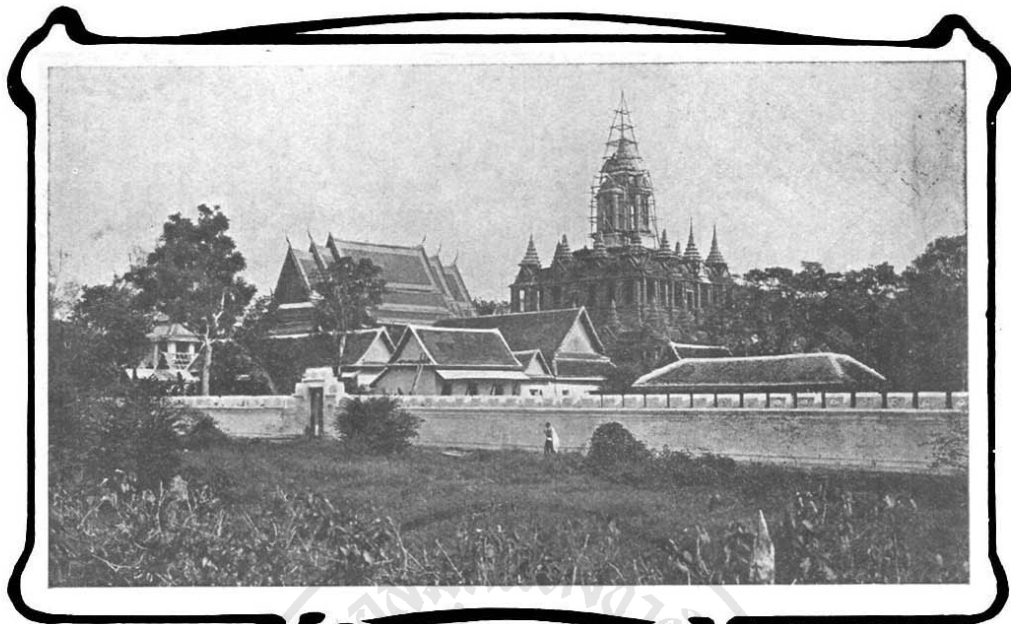
กตโศคนาง

สัตว์เดาหัวถิ่นดิน	เดรัจฉาม ร้อยๆ
เศษพศุค่าปลายราย	รวบแจ้ว
มุกกระแพงเมคางตาม	ตัวเยี่ยง พันพ่อ
ไม้ดิบตองแก้งแดรง	ตบตรรพ์

ประคัมพิมพ์เคด็อบกระเบื่องเนื่อง	ในมูม เมคแซ
ทกเมคมูมอันกัน	ก้อเดี่ยว
คิตาหตักปักประชุมรุม	เรียงนอก มูมนา
ทกทอวมูมเดี่ยวเคียว	เชือนเคียง

จตุจัตตาศิได้ไซ้	เชิงกัน มูมเฮย
ผดัมกับหตักเคียงเรียง	เรียบต้อม
ทกทวารเชือนคันตรรพ์	สามนับ ร้อยนา
จตุตัมฐัห้อมพร้อม	พรงประมาณ

รอนวัดดามถิ่นดิน	คิตา ถาดแซ
ชาติเดี่ยวโผถานถถาน	ทัวไซ้
ปลุกพรพรรณพฤษายา	เยียวโรค รังบเฮย
ต่างต่างเหต่าให้ตั่ว	แวดราย

กลสาร์ถึ้นบรถ

แถวเขตตระวันตกข้าง	เขตแถว นานา
หน้าช่องหน้าวัดชาย	ช่องหน้า
ก่อนนอนเนื่องเนินแนว	นอนก่อน อีสูเฮย
ถัดตระหลอคนาตา	ถัด
ถัดถานนอกนคเรศน	นอกถัดถาน กระแพงแฮ
พันคำหินปตาม	คำพัน
ทศบนกมึงกระบาต	บนทศ ฮูเฮย
ดลทวทาตนทาย	ทวดดล
ถงถพานท่านำไถ่	ถพานถง พนา
ข้างแห่งถนวนยกพน	แห่งข้าง
อาศน์ถงฮือฮือถ่อประถงค์	ถงฮืออาศน์ ไ่ว่พ้อ
กระแพงบุปรกระเมองบ่าง	บุกระแพง

กถาสารถัษัฏ

เขี้ยวเค็บบเหต็บบมดากคด้า	เค็บบเขี้ยว ดีเขย
ข้างแวงแสดงทางวาง	แวงข้าง
ตฤษติทวารเทียะเทว	ทวารตฤษติ ไว้แฮ
ทวารทรอกตองข้างตร้าง	ทรอกทวาร

ตุดนนวนก่อเกียะชนิค	นนวนตุด บนน
เบ้องยอชตยงทยานเหี้ยบ	ยอชตเบ้อง
ดดาปด้าทจ	ดงปด้าท ดดาฏ
ปานชยัมปิกเยองยัย	ชยัมปาน

กระเบ้องถัวะประดับัวทัว	ถัวะกระ เบ้องเขย
พนก่อตุงฐานตระการ	ก่อพน
บรค์ตองหว่างอญชตะ	ตองบรค์ ผนังน
บัวเพ้องตายนาพน	เพ้องบัว

กระบาตเขี้ยวเค็บบปรุชน	เขี้ยวกระบาต ตรุแฮ
เบ้องถ้างหัวนวนดง	ถ้างเบ้อง
ก่อมุขกัศรึประมาณ	มุขก่อ กอปปอย
ตองฝ้ายยกอากันเยอง	แยกพน ฝ้ายตอง

วัดช้างค้ำ

จังหวัดน่าน มณฑลมหาสารคาม

กลุ่บขบรกร้อย

มรูปรเหญ่ยว ๆ ตง	ตามไทร มุขนา
ทกท่มุม ๆ ของ	เขตรน
บ้านถมจับ ๆ ไถว	แ่ดวเหยอ เยี่ยงเฮย
กระเบองประดับ ๆ ถ้วยไต้	สบสรวรพ

กระแพงพนก ๆ ไต้พน	ภาคตอง ฟากนา
กระเบองตรเคตอบ ๆ พรวณ	พ่างก
กระบาดเคตอบเตอม ๆ มง	มุงมาศ มั่นแฮ
มุงทว ๆ ตัวน	เนกตถาน

เพดานเขม่า ๆ พน	เพียงรัก ดงญา
มิตติบุกทอง ๆ ปาน	แปดเนอ
ถายแบบแย่ง ๆ ตระคัก	ไต้กิต พิศพ่อ
พรายเพริศ ๆ พร้อมเกอ	ก้องตระการ

หนึ่งสพานท่า ๆ น้ำ	นำวัด แดญา
พนยกขไม ๆ สถาน	ที่ไต้
พนกกาษฐกรอม ๆ สกัต	กอบรอม ราพ่อ
กระเบองปรุ ๆ เคตอบไต้	ช้องดิน นิดดี

กถุขบารักร้อย

ชั้นดัดต่าง ๆ พัน	แพดพาน ทอดนา
เบื่องฉนวนบรค์ ๆ ทวี	หว่างนั้น
ค่าดาตฤษติ ๆ ตถาน	สถิตยัคั ฉนวนเฮย
ผนักรอบ ๆ ถ้อมกัน	ก่อเจดียง

เบื่องบนกอบ ๆ รว	เวรดา ย ๓โรชฤ
กระเบื่องปฐาอ ๆ เรียง	เรียบดัด่าง
ตรตามช้อง ๆ ราย	เรียบรอบ ผนัгна
โทถิ่น ๆ เทียรสร้าง	สรพัผจง

หนดคำด้าว ๆ จาย	จิตกรัก ผนเฮย
คัมแจกดำ ๆ สงฆ์	สบไต้
เฉวียงตถานที่ ๆ ตัก	ดวงแจก แกงแฮ
แต่พระ ๆ ไต้ถวัน	ทวงาย

โรงเรือกว้าง ๆ เย็น	ใหญ่ผนั ก่อเฮย
ต้ามภาคช้อง ๆ ราย	รอบข้าง
ไต้เรือทัว ๆ หลัง	ถำนั หลายนา
แห่งพระ ๆ เจ้าสร้าง	ด้ากุด

กตมุขบารักร้อย

เจ้าฤทธิใหม่ ๆ สร้าง	ต้องหลัง แด่เฮย
ฝ่าซดาน ๆ กต	ก่อนได้
เสตุต่าง ๆ รั้ง	เรขวิค บรูณแฮ
ศาสตฤษติ ๆ ไฉ่น้ำ	หนึ่งปาง

ปลุกกรุกขเรียบ ๆ ตั้ง	ตามฝั่ง น่านา
แนวเนื่องชด ๆ ทาง	ท่าต้ง
พิศพฤกษพุ่ม ๆ สัพพะ	เพราเนตร นาพ้อ
ทกลึง ๆ ไท้สร้าง	ตบตถาน
ต่ำธรรพกิจ ๆ ค้าง	ขาดแถง แดฤา
อิภทพัยจ่าย ๆ การ	กอบใช้
ตบตั้งซ่อม ๆ แปลง	เปลี่ยนแปลก หตายแฮ
มหามหะ ๆ ไว้แจ้ง	แจกยุบด

ในผาแผ่น ๆ พูน	พิหาร หดวงเฮย
พระผชม ๆ หน	แห่งสร้าง
จากฤกตักษณี่ ๆ วิจารณ์	ถ้วนถึ แถงนา
ปราชญ์อ่าน ๆ ช่างรู้	เรื่องรเมียด

(ว่า) จักรินพนธ์เพียรเพิ่มदार देनอแม่การแม่กอง ทั้ง
ผองเพื่อพึงรู้ ทกผู้ชดยพงษ์ องค์กรมไกรสรวิชีวิต คุฏิกการ
งานสรัพ ต้องกับกรมมาตยา กรมวงษานามยศ องค์มรกฎ
ชุมแดง องค์กลางแดงโดยกิจ คุพิหารทิศทั้งสี่ ที่อุโบสถ
บริเวณ กรมอมเรนทรวงศ์ฤๅษี กิจเจดีย์ศรีฐาน การหอ
ไตรกฐา ชุมทวาราทงหลาย องค์ชุมสายวังรักษ์ กรมศรี
พนังงานที่ วิหารดีห้องตองหลัง เรือนระฆังการปเรียน
ชันพาเหียรเขตระขอบ พระระเบียงรอบดีทิศ กิจอุภัยสุริยวงษ์
องค์อนรโกเมน เกณฑ์การทอทั้งมวญ เก่งสระสวน
ตองตถาน งานฤๅษีองค์อรรณพ จมจุลเจดีย์ถ่อม ห้อม
พระระเบียงเรียงไต่ด องค์อุไรวังตวรรค องค์ดาดวดยับงาน
วิหารพระพุทธรไต่ยาคัน ถ้วนบรมราชวงษา รจนาทออาราม
ตามโองการท่านไร่ ไร่พนังงานถ้วนที่ สิบสี่ชดยคณนา
เด่นอสมญาปรากฏ ผู้พนังพจน์รจเรช เดชจาฤกเศดา
โคตงสุภาสดีคณเทศ กรมขุนเขตอดิศร ผู้เกดากถอนกถณันท์
มาตราวรรณพฤติพจน์ ห้าสิบแปดบทวังตฤๅษี กรมมุขิต
ชีโนรส เพดงกถบทบัญญัติ ราชนิพนธ์ก้หลาย รายนาม
ผู้โดยเสด็จ แต่งเขม้จชานไร่ กรมไกรสรวิชีวิต วงษา

สนิทมอมเรนทร์ ขำภูเบณทร์บริบาล ขาญภูเบศร์มหาสิทธิ์
ดิชิตปรีชาชาติ จำหาจิตต์นุกุล วิชรแท้ทั้งปวง หดอง
สุวรรณหมื่นนิพนธ์ สตรีเก้านางแต่งเพลง หลายหตากเลบง
กตบถ ผู้เรขรศว่าที่ โคตงฤษัคคิตอาคม พระราชนิพนธ์
ทรงบ้าง ข้างคณาสมณะ สมเด็จพระสังฆราช ปีนปราชญ์
ท้าวทกทิศ กรมมุนีคบบรรพชา พระพุทธโฆษาพรหมมุนี
เทพโมฬีอริยวงษ์ ถ้วนสงฆราชาคณะ อีกทั้งพระธรรมไตร
โลกย์เลิศในปริยัติ รัตนมุนี นายกมที่ตัง ทั้งสมุหจัน
ถานา บาเรียนข้างหนึ่งของค นับถวิลสงขโดยเสด็จ ดิเบียด
ร่วมรจนา อีกทั้งพระวงษากระษัตริ์ คือกรมศรีกรมไกร
สองดไยนฤเบณทร์ กรมมอมเรนทรมาตยา กรมวงษาอีก
องค์ ทินกรพงษ์เผ่าราช หกขัตติยชาติช่วยคำวิหี ศรีพระ
โคตงนักพรต ขำทูลบหมตภา คือเจ้าพระยาพระคลัง ทั้ง
พระยาราชมนตรี ขิเบศร์บคัษฏา พระยาไชยภูมิพระยาศรี
เจ้าบุรีราณ ไชยวิจิตรนานนามศักดิ์ บำเรอบริรักษ์ราช
เพ็ชรปาดนี้ออกญา อินทรโกษาสมบัตินาด ขาญภูเบศร์
หดองดิชิต อีกทั้งจิตต์นุกุล วิมลยญาณกระวี มหามนตรี
หดองสุวรรณ พระสุพรรณสมบัติ ตำมรรคปรีชาชาติ

จมีนราชนาถา อัมมวาทคัมภีระมวณ คำนวณตรีตามสืบห้า
กถาด้านนวนถ้วนคน เพิ่มพระนิพนธ์ภาพโคลง โองการไท
จิราช หนึ่งโคลงบาทไฮยรา แต่งภาษาต่างชาติ มีอาท
ดยามทกทิส กรมนุชิตเชษฐี พระเทพโมฬีรังสติษติ ฝ่าย
บรรพชิตเฉลยอรรค เบื้องคฤหัฐคารม กรมนุชิตเชษฐกรมไกร
อุภัยชัยประยูร ขำบาทมุตนามเด่นอ พระยาบำเรอบริรักษ์
อาตักษณห์หุดวงดิชิต ชุณหาดิทธิโวหาร ชาญภูเบศร์
นายนุช ราชบุรุษห้าตน สตรีเกษณเฉลาพจน์ โคลงกถบท
ครองศรี พระราชดำริห์หลายชนิด กรมนุชิตชาญกระบี่
พระเทพโมฬีรังสติษติ จ्ञานองพจน์รจนา พระราชวงษา
กรมไกร ไคร้ขำบาทมุตติกา มหาธิษชาญภูเบศร์ อาตักษณ
วิเศษนายนุช บุรุษราชเสวก ช่วยตกแต่งตามเดี๋ยง นับ
สตรีเดี๋ยงจณชน ผู้นิพนธ์โคลงชาน พระวิหารทิกอุโบสถ
หมดทกถกถกถกถกถก ถวาทกรมนุชิต สติษติทักทกเบื่อง
โคลงรามเรื่อรูปดัก ผู้เซตงถักษณคารม กรมนุชิต
มหาธิษ หุดวงดุวรรณรจกักหลาย นายนุชชาญภูเบศร์
รอบเขตจรจากเรี๋ยง เดี๋ยงอุโบสถค้ำบด ปราชญ์ยถถักษณ
ดาร์ธ้อย ทราบนามตามเด่นอถ้อย ถักถกถกถกถกถกถกถก

ครุโองกฤษรบาทพร้อม
เกริ่นพระเกียรติกระษัตรา
ปฏิสังขรณ์มหา
กรมมุขิตชิโนรสช้าง

พิพิธมา ดีเยย
ดื่บสร้าง
วิหารเขต พนพื่อ
โอบอุไรไฉติมเวียง

พันตองร้อยเจ็ดต้น
มเด็จพระปิตศกษมาศ
ทวาทศพฤห์คณิตา
วังรักษัดกษณ โคงดงคน

ศักราช จุณา
เมื่อนั้น
ตุกรบักษ์ แดฤ
ดึกแถวเดรัจแต่ง

